

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(2)

2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 594 sahifa,
5-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bitiruvchi talabalarning qadriyatlar tizimining psixologik xususiyatlari	10
<i>Abdulazizova Muslima, Abdurasulova Sevinch, Ikromova Aziza, Iskanderova Sayyora</i>	
Oila va ta'lim tizimida raqamli xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va uning psixologik omillari.....	14
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Yo'lchiyeva Zarinabonu Sanjarali qizi</i>	
Ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni	18
<i>Abdullayeva Arofatxon Abdavaxobovna, Mirzahamdov Shahriyor Botir o'g'li</i>	
O'quvchilarni sport musobaqalariga tayyorlashda jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasining tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish mexanizmlari	22
<i>Abduraximov Ziyodullo Xojiakbar o'g'li, Tuxtapulatov Shahobiddin Nuriddinovich, Nasimov Ulug'bek Orif o'g'li</i>	
Ta'limni raqamli transformatsiyalash sharoitida o'quv jarayonini tashkil etishning integratsion shakllarini qo'llash metodikasi.....	28
<i>Allamova Shoxista Shavkat qizi</i>	
Surxon vohasida sog'liqni saqlash tizimi: muammolar va yechimlar (Sherobod tumani misolida, 1925–1945-yillar).....	33
<i>Allamurotov Asadbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kasbga yo'naltirish tizimini takomillashtirish	37
<i>Axmedova Muxabbat Axmedovna</i>	
Ko'p o'zgaruvchili funktsiyaning oraliq qiymatlari haqidagi teoremlar va ularning isbotlari	42
<i>Boqiyev X. X., Muxtorova Sevinch Asad qizi, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining huquqiy tafakkurini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	46
<i>D. M. Xolnazarova</i>	
Oilaviy tarbiya samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar: tajriba-sinov natijalari asosida	49
<i>Ibragimova Aziza Toshniyazovna</i>	
Bo'lajak tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik kompetentligini shakllantirishda interaktiv integratsiyaning roli	55
<i>Jo'rayeva Xushro'ya Yaxyoxon qizi</i>	
Corrective Feedback in Foreign Language Learning Acts as a Vital Tool for Improving Accuracy With Research Indicating.....	58
<i>Kamalova Dilnoza Kurbanbayevna</i>	
Doping va halollik masalasi: sportdagi dolzarb muammo.....	64
<i>Kobilov Sobir Donakulovich</i>	
Yunon-rum kurashi bilan shug'ullanuvchi sportchilarning teknik va taktik harakatlarini takomillashtirish usullari.....	69
<i>Muhtorov Abdusattor Abdupatto o'g'li</i>	
3-4 yoshli bolalarda nutqning grammatik tuzilishini shakllantirishning psixolingvistik asoslari	75
<i>Rasulova Xulkaroy Abduhalil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda gender identifikatsiyasini rivojlantirishda ota-onalar bilan ishlashning mobil ilovaga asoslangan innovatsion modeli	80
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida geografiya fanining zamonaviy metodik yondashuvlari va o'qitishning samaradorligi.....	84
<i>Sunnatillayeva Zarina Sulaymon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning samaradorligini oshirish usullari	88
<i>Usmonov Salohiddin, Jo'rayeva Rayhona</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konfliktologik kompetentligini rivojlantirish konsepsiyasi	94
<i>Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi</i>	
O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning interfaol metodlari.....	100
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdualiyevich</i>	
O'quv jarayonida innovatsion baholash texnologiyalarining ilmiy-pedagogik mazmuni	103
<i>Sobirova Marjona Shavkat qizi</i>	
Taekvondochilarning musobaqa davrida hujumkorlik jihatlarini oshirish	110
<i>Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	

Gender yondashuv asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	114
<i>Shokirova Hilola Abduraxmon qizi</i>	
Ingliz tilida tinglab tushunish malakasini rivojlantirishda raqamli ta'limning samaradorligi	120
<i>Aytimbetova U. T.</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ...	124
<i>Axmedova Nazokat Erkinovna</i>	
"Inklyuziv ta'lim. gospital pedagogika" fanida dasturiy-metodik ta'minotning mazmuniy-texnologik va monitoring-dagnostik komponentlari.....	128
<i>Azamxonov Baxodir Sayitkamolxonovich</i>	
Ingliz tilida og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda 5–6-sinf o'quvchilari uchun samarali usullar	132
<i>Rajabova Zarafshon Davronovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy nutq madaniyatini shakllantirishning innovatsion-metodik asoslari	135
<i>Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda sifat so'z turkumini o'rganish mazmuni.....	140
<i>Usmonova Gulnoza Jaloliddin qizi</i>	
Образность современной медицинской терминологии	144
<i>Дулдулова Наргиза Ашимовна, Мирзаахмедова Нигора Ашимовна</i>	
Развитие исследовательской компетентности младших школьников посредством межпредметной проектной деятельности.....	148
<i>Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Нормаматова Розия Уктам кизи</i>	
Психолого-педагогические риски цифровой образовательной среды	153
<i>Рузметова Хилола Абдушариповна, Моминова Мадина Шукурулла кизи</i>	
"TALIA": система контент-генерации на основе ИИ для подготовки учителей	157
<i>Хасанов Зафар Шавкат угли</i>	
Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Enhancing Critical Thinking and Academic Communication Skills	164
<i>Allamuratov Gofur Ashurovich</i>	
Talabalarning bolalardagi ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish.....	169
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	
Jamoaviy va yakkakurashchi professional sportchilar motivatsiyasining ijtimoiy-psixologik farqlari	172
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari.....	176
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida steam kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik va yoshga oid psixologik xususiyatlari.....	179
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari.....	183
<i>Yakubova Zilola Zikirovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining divergent fikrlashlarini rivojlantirish	187
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinoz Sadriddinovna</i>	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarida tarixiy tafakkur fenomenini rivojlantirish.....	191
<i>Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich</i>	
Pedagogical Conditions for Developing Professional Motivation of Economics Students Through Gamification in English Language Classes.....	196
<i>Bobokeldieva Maftuna Abdusamad qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida bilish faoliyatlarini shakllantirish asoslari	203
<i>Urunov Abduxalil Madjidovich</i>	
STEAM yondashuvi vositasida fizika fanida o'quvchilarning maxsus kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	208
<i>Jo'rayev H. O., Avezov I. Yo., Sharipov S. B.</i>	
STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish	214
<i>Cho'ponova Sharifa Bozor qizi, Achilov Obid Muzrobovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konstruksiyalash va modellashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish.....	219
<i>Haydarov Mirjalol Shog'dorovich</i>	

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINING KASBIY SHAKLLANISH INDIVIDUAL TRAYEKTORIYASINI LOYIHALASH METODIKASI M. B. Sheraliyeva	222
RAQAMLI DAVRDA KITOBXONLIK MADANIYATI VA ADABIYOTNING ROLI Nabiyeva Sharifa Ismailovna, Ergasheva Mehriyona O'lmas qizi	228
JISMONIY TARBIIYA TA'LIMIDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI O'razboeva Adiba Abdug'ani qizi	231
MILLIY KASHTACHILIK ASOSIDA 5-SINF O'QUVCHILARINING ESTETIK TARBIIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI O'limova Dilnoza Murodullo qizi	236
ARALASH TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING METODIK TAYYORGARLIGINI 5E MODEL VOSITASIDA TAKOMILLASHTIRISH Rajabova Nodirabegim Komilovna	240
OLIY TA'LIM TALABALARINING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH Raximov Bobirjon Abdurasulovich	245
RAQAMLI PEDAGOGIKANING ZAMONAVIY TA'LIM RIVOJLANISHIDAGI O'RNI Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna	250
AJDODLAR SIYAMOSINI IFODALASH VOSITASIDA TALABALARNI MILLIY IFTIXOR RUHIDA TARBIIYALASH JARAYONI PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA Xaitov Zufar Asroralievich	255
ГОТОВНОСТЬ К ОБУЧЕНИЮ В ШКОЛЕ У ДЕТЕЙ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЙ ГРУППЫ Шералиев Сарварбек Сохибжон угли	260
OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARINING MUSTAQIL ISHINI TASHKIL ETISHGA OID NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI Asadova Zarina Axmadovna	263
GRAMMATIK TARJIMA METODINING ASOSIY TAMOYILLARI VA XUSUSIYATLARI Erkinova Madina Komil qizi	272
UMUMTA'LIM MAKTABLARINI BOSHQARISHDA SINIF RAHBARLARI FAOLIYATINING PEDAGOGIK MOHIYATI Komilova Ziroatxon Murodjon qizi	275
MAKTABGA TAYYORLOV GURUHIDA BOLALARNI SAVODGA TAYYORLASHDA RIVOJLANISH MARKAZLARINING METODIK TA'MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYALARI Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Avazova Gulshoda Shodi qizi	282
TURIZM SOHASI TALABALARINING INGLIZ TILIDAGI KASBIY DISKURSIDA UCHRAYDIGAN KOMMUNIKATIV TO'SIQLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI Usmonova Zilola Javlon qizi	289
CHET TILINI KASBIY FANLAR BILAN INTEGRATSIYALASHDA CLIL MODELINING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI Yo'ldoshev Otabek Abdug'aniyevich, Amirkulov Asliddin Shuxratovich	294
BO'LAJAK TEXNOLOGIK TA'LIM O'QITUVCHILARINI INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH Rajabova Dilfuza Abdumajitovna	299
СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОЯВЛЕНИЯ ТРЕВОЖНОСТИ И СТРАХА У ЖЕРТВ ТОРГОВЛИ ЛЮДЬМИ В ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ Махмудова Д. А.	303
ADABIY ASARLARDA XRONOTOP MUAMMOSINING BADIY AHAMIYATI Yaqubjonov Iqboljon Odiljonovich	306
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI INTELEKTUAL RIVOJLANTIRISHDA SENSOR INTEGRATSIYA YONDASHUVINING AHAMIYATI .. To'rayeva Charosxon Shavkat qizi	311
BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARIDA EKOLOGIK TARBIIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI METODLARI Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Safarova Rushana Murodullo qizi	316
BADIY ASARLARNI O'QITISHDA EMPATIK YONDASHUVNING METODIK IMKONIYATLARI Shoyimova Shoiri Sanakulovna	320
BOLALAR ME'YORIY ONTOGENEZIDA YOZUV VA GRAFOMOTOR KO'NIKMALARINI RIVOJLANISHI Alimova Kamola Xayrulla qizi	323
YOSH VOLEYBOLCHILARDA O'YIN QARORINI QABUL QILISH (Decision-making) KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI Azimova Gulnoza Karimjon qizi	328
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI Muxamadaliyeva Madinabonu Bohodirjon qizi	333

Raqamli egizak texnologiyasi asosida bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	336
<i>Sorimsokov Uchqun Soatboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga integrativ mashqlar orqali ta'lim berishning ahamiyati.....	340
<i>Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li</i>	
Voleybol sport turini o'rgatish va uning mohiyati	345
<i>Eshbayev Ximmat Ablakul o'g'li</i>	
Qizlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlari	348
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishi va qadriyatlar integratsiyalashuvining o'ziga xosligi	352
<i>A. Bozorov</i>	
Nutqiy etiket madaniyatning bosh bo'g'ini sifatida	357
<i>Abdurahmonova Kamola Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida ingliz tilida kasbiy yo'naltirilgan leksik kompetensiyani rivojlantirishga qo'yilgan zamonaviy talablar	362
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti bolalarning rivojlanishida muhim omil sifatida	370
<i>M. Xo'jamberdiyeva, Abduvohidova Shaxnoza</i>	
Jismoniy mashqlar orqali stress va emotsional zo'riqishlarni kamaytirish imkoniyatlari.....	373
<i>Baxodirova Gulyora Nuriddin qizi</i>	
Kasbiy ta'limning raqamli transformatsiyasi va o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning ilmiy-pedagogik asoslari	378
<i>Biysenov Temirbek</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning didaktik asoslari	382
<i>Bo'libekova Maftuna Shermuxammadovna</i>	
"Tarbiya" darslarini tashkil etish texnologiyalari	388
<i>Boltayeva Marjona Oybek qizi, Samadova Mahbuba Nutfullo qizi</i>	
Challenges in Translating Behavioral Verbs: A Lexicographic Perspective from English and Uzbek.....	392
<i>Elchayev Zokhidjon Akhmatovich</i>	
Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning istiqbolli yo'nalishlari	396
<i>Ernazarov Zohid Nazarovich</i>	
Tejamkor ta'lim muhitida kaizen texnologiyasi vositasida bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish.....	400
<i>Eshonkulova Shaxnoza Bayturayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion pedagogik texnologiyalar vositasida tabiiy fanlarga doir bilimlarni shakllantirish	403
<i>Nuriddinova Maysara Ikromovna, Eshonqulova Uralbuvish Fayzullayevna</i>	
Raqamli transformatsiya jarayonida bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik mahoratni rivojlantirish	406
<i>G. X. Narzullayeva, F. M. Miraximova</i>	
Ekologik omillarning yosh sprinterlarning koordinatsion qobiliyatlarini rivojlantirishdagi va musobaqa faoliyatidagi o'rni (Orol bo'yi mintaqasi misolida).....	411
<i>Genjemuratova Guljaxon Berdimbetovna</i>	
Emotsional intellekt konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari	416
<i>Giyasova Nozimaxon Qahramon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish	419
<i>Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi-pedagoglarni tayyorlashda dual yondashuv	422
<i>Israilova Xusnida Adilovna</i>	
Legaltech va Lawtech: global istiqbollar, muammolar va imkoniyatlar	427
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Nematov Dilshodbek</i>	
Kasbiy faoliyatda muloqot madaniyati va nutq mahoratini rivojlantirishning metodologik jihatlari.....	432
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Raxmatullayeva Shaxnoza</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish ko'nikmalarini ingliz tilida shakllantirishda o'qitish metodlarining ahamiyati	435
<i>Kamalova Saida Maxamat Ibraximovna</i>	

Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ yondashuvning pedagogik imkoniyatlari	439
Kambarova Dilfuza Salijanovna	
Maktabdan tashqari ta'lim tizimida o'qituvchilarning motivatsiyasini oshirishda psixologik qo'llab-quvvatlashning o'rni	443
Karimova Nigora	
Bo'lajak pedagoglarning intellektual-artistik mahoratini rivojlantirishda mikromodulli mobil ta'lim (M-Learning) texnologiyasining loyihasi	447
Karriboyeva Lobarxon Fayzulla qizi	
Raqamli ta'lim platformasi yordamida texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativligini rivojlantirish.....	452
Raxmatov A'zam Ashur o'g'li, Kenjayeva Marjona Komil qizi	
CEFR standartlari asosida ielts imtihoniga tayyorlash metodikasi	457
Mavlyanova Nilufar Suvankulovna, Ahadova Go'zal Ismatulloevna	
Project-Based Learning in Professional Education	461
Mukhtarova Nozima Kuchkarovna	
Kreativ kompetensiya- zamonaviy o'qituvchi muhim kasbiy sifatining ustuvor omili	464
Nazarova Madinabonu Narzi qizi	
Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda psixologik xizmatning o'rni.....	468
Nosirova Muhabbat Pirmurod qizi, Jabborova Malohat Azimovna	
Yuqori sinf o'quvchilarida o'ziga ishonchni oshirishda psixologik treninglarning ahamiyati.....	472
Nozimboyeva Muqaddas Abdulvohid qizi	
Brayl sistemasidagi boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol usublardan foydalanish.....	477
Nuriddinova Maysara Ikramovna, Jo'raqulova Sharofat Baxtiyorovna	
Abdulla avloniy ijodida gender madaniyati va ijtimoiy mas'uliyat g'oyalarning pedagogik tahlili	480
Nurimbetova Shaxnoza Gayrat qizi	
Analitik kimyo fanidan mass-spektrometriya mavzusini muammoli ta'lim metodi asosida o'qitish samaradorligini oshirish.....	485
Nurjanova Fazila Farxadovna, Qo'chqarova Nargiza Otabekovna	
Talabalarda oilaviy budjetni boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirishda loyiha ta'limining o'rni.....	489
Nurmatova Maftuna Ilxamovna	
Tyutorlarning innovatsion faoliyatini tashkil etishda sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati.....	493
O'rinova Nilufar Muhammadovna, Muxammadjonova Madinabonu Isroiljon qizi	
Ona tili darslarida o'quvchilarda sintaktik tushunchalarni shakllantirish usullari.....	498
O'rozboyeva Dilnoza Alimboy qizi	
Xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollarning funksional roli	501
Ochilova Sanobar Narzullayevna	
Pedagogik ta'lim jarayonida umummadaniy kompetentlikning mazmuni va tarkibiy komponentlari	504
Olimova Dilrabo Nurali qizi	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fan orqali ekologik madaniyatni shakllantirishning pedagogik-psixologik bosqichlari.....	508
Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Qutlimuratova Barchinoy Xolmurot qizi, Sirojeva Jasmina Rustamovna	
Pedagogik fanlarni o'rganish jarayonida bo'lajak o'qituvchilarni badiiy meros asosida ma'naviy-estetik rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	512
Otaboboyeva Umida Ilxomovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik rivojlanishida mental yondashuv metodikasining ahamiyati	517
Parpiyeva Mohinur Baxtiyor qizi	
Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati.....	520
Radjapova Zuxra Tirkashevna	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning samarali usullari	523
Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Sanginova Sevinch Bunyod qizi	
Pedagogik sinflarni tashkil etish tamoyillari va asoslari.....	527
Sadulloeva Farog'at Hikmatillo qizi	

Yillik mashg'ulot jarayonida o'rta masofa yuguruvchilarining tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirish metodikasi	530
Saotov Farhod Alisher o'g'li	
Bugungi kunda talabalarni mutaxassis sifatida shakllantirishda maqsadga muvofiqlik, natijadorlik, optimallik va ijodkorlik mezonlari (pedagogika ta'lim yo'nalishi misolida).....	535
Satimboyeva Xurshidaxon Anvarjon qizi	
O'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirish metodlari	539
Sharipova Marjona Rashidovna	
Zamonaviy yoshlar orasida prokrastinatsiya muammosi.....	543
Tillayeva Nodira Iskandar qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning estetik madaniyatini shakllantirish	546
Umarova Gulshod Abduljabbarovna	
Yoshlarning ijtimoiy identifikatsiyasi shakllanishining psixologik omillari	552
Xolmirzayev Zafar Mirzamadinovich	
Karate sport turining madaniyati.....	556
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Isayev Saidasliddinxon Islom o'g'li	
Ko'ngillilik faoliyatining ijtimoiy-pedagogik ahamiyati.....	560
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Talaba-yoshlarni milliy kurash mashg'ulotlariga tayyorlash metodikasini takomillashtirish	563
Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich	
Raqamli ta'lim muhitida o'smirlarning o'zini anglash jarayoni va uning shaxsiy rivojlanishga ta'siri.....	567
Zufarova Yulduzxon Muxiddin qizi	
Интерпретация биологических терминов на русском языке	570
Абдуллаева Нигора Курбановна	
Жанровые особенности рассказа-антиутопии В. С. Маканина "Однодневная война".....	574
Дмитрий Валерьевич Пупонин	
Мифопоэтика и аксиологические функции архетипа матери-хранительницы в повестях В. Г. Распутина "Последний срок" и "Прощание с матёрой"	578
Коржова Шахло Одилжоновна	
Методологические аспекты изучения адаптаций Песчанковых (Gerbillidae) к аридным условиям: анализ классических и современных исследований	585
Нурова Хикоят Кенжаевна	
К вопросу о руководстве самостоятельной работой студентов при изучении иностранных языков	590
Рахимова Мухайё Акмаловна	

STEAM TA'LIMI VOSITASIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING INNOVATSION FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH

Cho'ponova Sharifa Bozor qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi

Achilov Obid Muzrobovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish masalalari yoritilgan. STEAM yondashuvi bolalarda kuzatish, tajriba o'tkazish, muammoni aniqlash, ijodiy yechim topish, mustaqil fikrlash va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda samarali pedagogik vosita sifatida tahlil qilinadi. Maktabgacha ta'lim jarayonida fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika elementlarini integratsiyalash bolalarning bilishga qiziqishini oshiradi, amaliy faoliyat orqali yangicha fikrlashga undaydi. Shuningdek, maqolada STEAM mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari, innovatsion fikrlashni rivojlantirishdagi ahamiyati va tarbiyachining metodik faoliyati haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: STEAM ta'limi, maktabgacha ta'lim, innovatsion fikrlash, ijodkorlik, amaliy faoliyat, kreativ yondashuv, tajriba, muammoli ta'lim, bolalar rivojlanishi.

Abstract: This article examines the development of innovative thinking in preschool children through STEAM education. The STEAM approach is analyzed as an effective pedagogical tool for developing children's skills of observation, experimentation, problem identification, creative problem-solving, independent thinking, and teamwork. The integration of science, technology, engineering, art, and mathematics into the preschool education process increases children's cognitive interest and encourages them to think in new ways through practical activities. In addition, the article highlights the pedagogical opportunities for organizing STEAM activities, their importance in developing innovative thinking, and the methodological activity of the educator.

Key words: STEAM education, preschool education, innovative thinking, creativity, practical activity, creative approach, experiment, problem-based learning, child development.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы развития инновационного мышления у детей дошкольного возраста посредством STEAM-образования. STEAM-подход анализируется как эффективное педагогическое средство формирования у детей навыков наблюдения, проведения экспериментов, выявления проблем, поиска творческих решений, самостоятельного мышления и работы в команде. Интеграция элементов науки, технологии, инженерии, искусства и математики в процесс дошкольного образования способствует повышению познавательного интереса детей, побуждает их к новому мышлению через практическую деятельность. Кроме того, в статье освещаются педагогические возможности организации STEAM-занятий, их значение в развитии инновационного мышления, а также методическая деятельность воспитателя.

Ключевые слова: STEAM-образование, дошкольное образование, инновационное мышление, творчество, практическая деятельность, креативный подход, эксперимент, проблемное обучение, развитие детей.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida bolalarning erta yoshdan boshlab mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi, yangilikka intilishi va muammoli vaziyatlarda samarali yechim topish ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichi bola shaxsining intellektual, ijtimoiy, emotsional va ijodiy rivojlanishida asosiy poydevor hisoblanadi. Shu bois maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion fikrlashni rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda.

Innovatsion fikrlash bolaning atrof-muhitdagi hodisalarni kuzatishi, ularni tahlil qilishi, savollar berishi, tajriba o'tkazishi, o'z fikrini erkin ifodalashi va yangicha yechimlar topishga intilishi orqali shakllanadi. Bunday fikrlash turi bolalarda faqat tayyor bilimlarni o'zlashtirish bilan emas, balki amaliy faoliyat, izlanish, ijodkorlik va mustaqil xulosa chiqarish jarayonida rivojlanadi. Shu jihatdan STEAM ta'limi maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish faolligini oshirish, ularni ijodiy va tanqidiy fikrlashga yo'naltirishda samarali ta'limiy yondashuvlardan biri hisoblanadi.

STEAM ta'limi fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika yo'nalishlarini o'zaro integratsiyalashgan holda tashkil etishga asoslanadi. Mazkur yondashuv orqali bolalar oddiy kuzatuv va tajribalar, qurish-yasash ishlari, rasm chizish, loyihalash, o'lchash, solishtirish hamda muammoli topshiriqlarni bajarish jarayonida bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'laydilar. Natijada ularda qiziqish, izlanuvchanlik, tasavvur, mantiqiy fikrlash, jamoada ishlash va ijodiy yechim topish kabi muhim kompetensiyalar rivojlanadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida STEAM mashg'ulotlarini samarali tashkil etish tarbiyachidan yangicha metodik yondashuvni talab etadi. Tarbiyachi bolalarga tayyor javobni beruvchi emas, balki ularni savol berishga, izlanishga, kuzatishga, tajriba qilishga va mustaqil xulosa chiqarishga yo'naltiruvchi tashkilotchi sifatida faoliyat yuritishi lozim. Ayniqsa, o'yin, tajriba, loyiha, konstruktorlik, badiiy ijod va muammoli vaziyatlardan foydalanish bolalarda innovatsion fikrlashni tabiiy va qiziqarli tarzda rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu sababli maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini STEAM ta'limi vositasida rivojlantirish masalasi nazariy va amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada STEAM yondashuvining mazmuni, uning maktabgacha ta'limdagi pedagogik imkoniyatlari hamda bolalarda innovatsion fikrlashni shakllantirishdagi o'rni yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

STEAM ta'limi bo'yicha olib borilgan ilmiy-pedagogik tadqiqotlarda mazkur yondashuv bolalarning faqat nazariy bilimlarini boyitish emas, balki ularning amaliy faoliyati, ijodkorligi, muammoli vaziyatlarni hal etish va yangicha fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali ta'lim modeli sifatida talqin etiladi. STEAM ta'limining asosiy mohiyati fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika sohalarini alohida-alohida emas, balki o'zaro integratsiyalashgan holda o'rgatishga qaratilgan. Bu esa bolalarda atrof-muhitni yaxlit idrok etish, kuzatish, taqqoslash, tajriba qilish va mustaqil xulosa chiqarish imkoniyatini kengaytiradi.

Pedagogik adabiyotlarda maktabgacha yosh davri bolaning tafakkuri, tasavvuri, nutqi, ijodiy qobiliyati va ijtimoiy faolligi shakllanadigan muhim bosqich sifatida baholanadi. L.S. Vygotskiy qarashlarida bolaning rivojlanishi ijtimoiy muhit, muloqot va faoliyat bilan uzviy bog'liq ekani ta'kidlanadi. Uning "yaqin rivojlanish zonasini" haqidagi nazariyasi STEAM mashg'ulotlarini tashkil etishda muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi. Chunki STEAM faoliyatida bola kattalar yoki tengdoshlari bilan hamkorlikda vazifani bajaradi, savol beradi, tajriba o'tkazadi va natijani tahlil qiladi. Bu jarayonda bola o'z imkoniyatidan biroz yuqoriroq darajadagi faoliyatni bajarishga intiladi.

J. Piagetning kognitiv rivojlanish nazariyasida esa maktabgacha yoshdagi bolalar atrof-dagi predmet va hodisalarni bevosita amaliy harakatlar orqali anglab borishi asoslab berilgan. Ushbu yondashuv STEAM ta'limi bilan bevosita bog'liqdir. Chunki maktabgacha yoshdagi bolalar uchun bilim berish jarayoni ko'proq tajriba, kuzatish, qurish-yasash, rasm chizish, o'lchash, solishtirish va o'yin orqali samarali kechadi. Demak, STEAM mashg'ulotlari bolaning tabiiy qiziqishi va amaliy faoliyatga bo'lgan ehtiyojiga mos keladi.

J. Deweyning "faoliyat orqali o'rganish" g'oyasi ham STEAM ta'limining nazariy asoslaridan biri hisoblanadi. Dewey ta'lim jarayonida bolani tayyor bilimlarni qabul qiluvchi emas, balki izlanish, tajriba qilish va muammo yechish jarayonining faol ishtirokchisi sifatida qaraydi. STEAM yondashuvida ham bola berilgan topshiriqni mustaqil yoki guruh bilan bajaradi, xatolarni tahlil qiladi, turli yechimlarni sinab ko'radi va yakuniy natijaga erishadi. Bu esa innovatsion fikrlashning muhim belgilaridan biri bo'lgan ijodiy izlanishni shakllantiradi.

STEAM ta'limi masalalarini o'rgangan tadqiqotchilar ushbu yondashuvning bolalarda tanqidiy va kreativ fikrlashni rivojlantirishdagi ahamiyatiga alohida e'tibor qaratadilar. Xususan, G. Yakman STEAM ta'limini fanlararo integratsiyaga asoslangan model sifatida izohlaydi. Uning fikricha, san'atning STEM tarkibiga qo'shinishi bolalarda estetik tafakkur, obrazli tasavvur, dizayn qilish va ijodiy yondashuvni kuchaytiradi. Maktabgacha ta'limda bu jihat ayniqsa muhimdir, chunki bolalar rang, shakl, tovush, harakat, qurilish va tasvir orqali bilimlarni osonroq o'zlashtiradilar.

Maktabgacha ta'limga oid metodik adabiyotlarda STEAM mashg'ulotlarini tashkil etishda o'yin faoliyatining o'rni alohida ko'rsatiladi. O'yin bola uchun yetakchi faoliyat turi bo'lib, u orqali bola ijtimoiy munosabatlarni o'rganadi, predmetlar xususiyatini anglaydi, muammoni hal qilishga urinadi va o'z tasavvurini namoyon etadi. STEAM mazmunidagi o'yinlar, masalan, ko'prik qurish, suvning harakatini kuzatish, magnit bilan tajriba o'tkazish, geometrik shakllardan kompozitsiya yaratish, oddiy mexanizmlar yasash bolalarda mustaqil fikrlash va yangilik yaratishga intilishni kuchaytiradi.

Mahalliy pedagogik tadqiqotlarda ham maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy fikrlash, bilish faolligi, konstruktiv faoliyat va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish masalalariga katta e'tibor qaratilgan. Maktabgacha ta'limda bolalarning yosh xususiyatlariga mos ravishda ko'rgazmali, amaliy, o'yinli va muammoli metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishi ta'kidlanadi. STEAM ta'limi aynan shu metodlarni o'zida uyg'unlashtirgani bilan ahamiyatlidir. Unda bola bir vaqtning o'zida kuzatadi, fikrlaydi, loyihalaydi, yaratadi va natijani baholaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini STEAM ta'limi vositasida rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlashga qaratildi. Tadqiqot jarayonida nazariy va empirik metodlardan kompleks foydalanildi.

Tadqiqotning nazariy asosini STEAM ta'limi konsepsiyasi, konstruktivistik ta'lim nazariyasi, faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv hamda maktabgacha ta'lim pedagogikasi va psixologiyasi bo'yicha ilmiy manbalar tashkil etdi. Mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda metodik tavsiyalar tahlil qilindi.

Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish va umumlashtirish;
- kuzatish metodi orqali bolalarning STEAM mashg'ulotlaridagi faolligi, qiziqishi va ijodiy faoliyatini o'rganish;
- suhbat metodi yordamida bolalarning ekologik va amaliy tasavvurlarini aniqlash;
- amaliy topshiriqlar va muammoli vaziyatlar orqali innovatsion fikrlash ko'rsatkichlarini baholash;
- pedagogik tajriba metodi orqali STEAM mashg'ulotlarining samaradorligini aniqlash;
- olingan natijalarni matematik-statistik usullar yordamida qayta ishlash.

Tadqiqot jarayonida STEAM texnologiyalariga asoslangan tajriba mashg'ulotlari tashkil etildi. Mashg'ulotlarda bolalarning kuzatish, tajriba o'tkazish, konstruktorlik faoliyati, muammoli vaziyatlarni hal etish hamda ijodiy loyihalarni amalga oshirish ko'nikmalari rivojlantirildi. Natijalar bolalarning innovatsion fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish, ijodiy yondashuv va jamoada ishlash kompetensiyalari mezonlari asosida baholandi.

Tadqiqot natijalari STEAM ta'limi maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion fikrlashni rivojlantirishning samarali pedagogik vositasi ekanligini aniqlash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish jarayoni tahlil qilinganda, mazkur yondashuv bolalarning bilish faolligi, ijodiy tafakkuri, kuzatuvchanligi va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim pedagogik omil ekanligi namoyon bo'ladi. Maktabgacha yoshdagi bolalar atrof-muhitni asosan ko'rish, eshitish, ushlab ko'rish, tajriba qilish va o'yin orqali anglaydilar. Shu sababli STEAM ta'limi ularning yosh xususiyatlariga mos keladigan samarali metodik tizim sifatida baholanadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, STEAM mashg'ulotlari bolalarning faqat bilim olishini emas, balki bilimni amaliy faoliyatda qo'llashini ham ta'minlaydi. Masalan, bola oddiy tajriba orqali suvning xususiyatlarini o'rganadi, geometrik shakllardan uycha yoki ko'prik yasaydi, ranglar aralashmasidan yangi rang hosil qiladi, konstruktorlar yordamida turli modellar yaratadi. Bunday faoliyat davomida bola savol beradi, taxmin qiladi, kuzatadi, solishtiradi, xulosa chiqaradi va o'z yechimini taklif qiladi. Bu esa innovatsion fikrlashning dastlabki ko'rinishlarini shakllantiradi.

STEAM yondashuvi maktabgacha ta'lim jarayonida fanlararo integratsiyani kuchaytiradi. Fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika elementlarining birgalikda qo'llanishi bolalarda predmet va hodisalarni yaxlit idrok etish imkonini beradi. Masalan, "Ko'prik quramiz" mavzusidagi mashg'ulotda bola muhandislik elementlari orqali qurish-yasashni, matematika orqali shakl va o'lchamlarni, san'at orqali dizaynni, fan orqali mustahkamlik va muvozanatni, texnologiya orqali oddiy vositalardan foydalanishni o'rganadi. Natijada bola bir vazifani bir nechta nuqtayi nazardan tahlil qilishga odatlanadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, STEAM mashg'ulotlari bolalarda o'rganishga bo'lgan tabiiy qiziqishni kuchaytiradi. An'anaviy mashg'ulotlarda bola ko'proq tayyor ma'lumotni qabul qiluvchi sifatida ishtirok etsa, STEAM faoliyatida u izlanadi, tajriba qiladi, xato qiladi, qayta urinadi va yakuniy natijaga mustaqil erishadi. Bu jarayon bolada o'z kuchiga ishonch, tashabbuskorlik va yangilik yaratishga intilish kabi muhim shaxsiy sifatlarni rivojlantiradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida STEAM mashg'ulotlarini tashkil etishda tarbiyachining roli alohida ahamiyatga ega. Tarbiyachi bolalarga tayyor javobni berishdan ko'ra, ularni mustaqil izlanishga yo'naltirishi lozim. Masalan, "Nima uchun bu minora yiqildi?", "Qanday qilsak, ko'prik mustahkam bo'ladi?", "Ranglarni aralashtirsak, qanday rang hosil bo'ladi?", "Qaysi buyum suvda cho'kadi yoki suzadi?" kabi savollar bolalarning fikrlash faoliyatini faollashtiradi. Bunday savollar orqali bola sababni izlaydi, faraz qiladi va tajriba asosida xulosa chiqaradi.

STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish masalasi zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimida muhim metodik yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Chunki bugungi ta'lim jarayonida bolalarga faqat tayyor bilim berish emas, balki ularni mustaqil izlanishga, kuzatishga, tajriba qilishga, muammoni anglashga va ijodiy yechim topishga o'rgatish asosiy vazifalardan biriga aylanmoqda. Ayniqsa, maktabgacha yosh davrida bola tafakkuri juda faol rivojlanadi, unda atrof-muhitga qiziqish, savol berish, narsalarni sinab ko'rish va yangilik yaratishga intilish kuchli bo'ladi. STEAM ta'limi ana shu tabiiy qiziqishni pedagogik jihatdan to'g'ri yo'naltirish imkonini beradi.

Muhokama jarayonida shuni ta'kidlash lozimki, STEAM yondashuvi maktabgacha ta'limda oddiy bilim berish shakli emas, balki bolani faol ishtirokchiga aylantiruvchi ta'lim modelidir. An'anaviy mashg'ulotlarda bola ko'proq tinglovchi va bajaruvchi sifatida qatnashsa, STEAM mashg'ulotlarida u kuzatuvchi, tadqiqotchi, ijodkor va muammo yechuvchi sifatida namoyon bo'ladi. Masalan, bola minorani qurishda uning nima sababdan yiqilganini aniqlaydi, ko'prik yasashda mustahkamlikni sinab ko'radi, suv bilan tajriba o'tkazishda cho'kish va suzish hodisasini kuzatadi. Bunday faoliyat bolalarda sabab-oqibat bog'liqligini tushunish, taxmin qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

STEAM ta'limining yana bir muhim jihati shundaki, u bolalarda innovatsion fikrlashni bosqichma-bosqich shakllantiradi. Innovatsion fikrlash birdaniga paydo bo'ladigan qobiliyat emas. U bolaning oddiy savollar berishi, tajriba o'tkazishi, xatodan qo'rqmasligi, yangi yo'l izlashga urinishi va o'z fikrini erkin ifodalashi orqali rivojlanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarga tayyor javobni berishdan ko'ra, ularga fikrlashga undovchi savollar berish samaraliroqdir. Masalan, "Qanday qilsak, bu uycha yiqilmaydi?", "Nima uchun bu rang o'zgardi?", "Qaysi material kuchliroq?", "Boshqacha usulda bajarib ko'rsak, nima bo'ladi?" kabi savollar bolalarda izlanish va ijodiy tafakkurni faollashtiradi.

Muhokamalar shuni ko'rsatadiki, STEAM mashg'ulotlari bolalarda faqat intellektual rivojlanishni emas, balki ijtimoiy va kommunikativ rivojlanishni ham ta'minlaydi. Chunki ko'plab STEAM topshiriqlari guruhda bajariladi. Bolalar birgalikda fikrlashadi, material tanlashadi, vazifalarni taqsimlashadi, o'z fikrini himoya qilishadi va umumiy natijaga erishishga harakat qilishadi. Bu jarayonda ularda tinglash madaniyati, muloqot qilish, kelishish, yordam berish va jamoaviy mas'uliyat hissi shakllanadi. Demak, STEAM ta'limi innovatsion fikrlash bilan birga hamkorlik kompetensiyasini ham rivojlantiradi.

Shuningdek, STEAM ta'limida san'at komponentining mavjudligi maktabgacha yoshdagi bolalar uchun alohida ahamiyatga ega. Chunki bu yoshdagi bolalar rang, shakl, tasvir, harakat va obrazlar orqali fikrini ifodalashga moyil bo'ladilar. San'at elementlari fan, texnologiya, muhandislik va matematika bilan uyg'unlashganda bola nafaqat texnik yoki mantiqiy fikrlaydi, balki estetik did, tasavvur va ijodiy yondashuvni ham namoyon etadi. Masalan, geometrik shakllardan uycha yasash, tabiiy materiallardan kompozitsiya yaratish, ranglarni aralashtirib yangi rang hosil qilish bolalarda ham ijodkorlikni, ham mantiqiy tafakkurni rivojlantiradi.

Biroq STEAM ta'limini maktabgacha ta'lim jarayoniga joriy etishda ayrim metodik muammolar ham mavjud. Jumladan, barcha tarbiyachilarning STEAM yondashuvi bo'yicha yetarli metodik tayyorgarlikka ega emasligi, mashg'ulotlar uchun zarur didaktik materiallarning yetishmasligi, ayrim hollarda STEAM faoliyatining faqat tajriba yoki konstruktorlik mashg'uloti sifatida tor tushunilishi kuzatiladi. Aslida, STEAM ta'limi faqat biror narsa yasash yoki tajriba o'tkazishdan iborat emas. U bolani savol berishga, muammo qo'yishga, taxmin qilishga, yechim izlashga, natijani tahlil qilishga va yangi g'oya yaratishga o'rgatuvchi yaxlit pedagogik jarayondir.

STEAM mashg'ulotlarining samaradorligi tarbiyachining metodik mahoratiga bevosita bog'liq. Tarbiyachi mashg'ulotni bolalarning yosh xususiyatlari, qiziqishlari va individual imkoniyatlariga mos tashkil etishi zarur. Topshiriqlar juda murakkab bo'lsa, bola faoliyatga qiziqmay qolishi mumkin; juda oson bo'lsa, fikrlash jarayoni yetarli darajada faollashmaydi. Shu bois STEAM mashg'ulotlarida muammoli vaziyatlar bolalar uchun tushunarli, qiziqarli va amaliy bajariladigan shaklda berilishi lozim.

Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan STEAM mashg'ulotlarini tashkil etishda xavfsizlik, ko'rgazmalilik va o'yinlilik tamoyillariga alohida e'tibor qaratish kerak. Tajribalar oddiy, xavfsiz va bolalar tomonidan kuzatiladigan bo'lishi zarur. Materiallar esa bolaning yoshi va rivojlanish darajasiga mos tanlanishi lozim. Masalan, qog'oz, karton, tabiiy materiallar, plastik idishlar, rangli shakllar, suv, qum, loy, konstruktorlar, magnitlar va oddiy o'lchov vositalari STEAM faoliyatida samarali qo'llanishi mumkin.

Muhokama natijasida aytish mumkinki, STEAM ta'limi maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion fikrlashni rivojlantirishda keng pedagogik imkoniyatlarga ega. Ushbu yondashuv bolalarni passiv tinglovchidan

faol ijodkorga aylantiradi, ularning bilishga qiziqishini oshiradi, mantiqiy, ijodiy va amaliy fikrlashini rivojlantiradi. Eng muhimi, STEAM ta'limi bolalarda "men qila olaman", "boshqacha yo'lini topaman", "yana sinab ko'raman" degan ijobiy ichki motivatsiyani shakllantiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

STEAM ta'limi maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirishda samarali pedagogik yondashuvlardan biri hisoblanadi. Mazkur yondashuv fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika yo'nalishlarini o'zaro uyg'unlashtirgani sababli bolalarda atrof-muhitni yaxlit anglash, kuzatish, tajriba qilish, muammoni aniqlash va ijodiy yechim topish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, maktabgacha yoshdagi bolalar STEAM mashg'ulotlari orqali tayyor bilimni qabul qilish bilan cheklanib qolmay, balki amaliy faoliyat jarayonida mustaqil izlanadi, savollar beradi, taxmin qiladi, tajriba o'tkazadi va o'z xulosasini bildiradi. Bu esa ularda mustaqil fikrlash, mantiqiy tahlil qilish, yangicha yondashish va ijodkorlik kabi muhim sifatlarning rivojlanishiga xizmat qiladi.

STEAM ta'limi bolalarning bilishga bo'lgan tabiiy qiziqishini oshiradi. Ayniqsa, qurish-yasash, tajriba o'tkazish, ranglar bilan ishlash, geometrik shakllardan foydalanish, oddiy loyihalar yaratish va muammoli topshiriqlarni bajarish jarayonida bolalar o'z fikrini erkin ifodalashga, jamoada ishlashga va natijaga erishish uchun harakat qilishga o'rganadilar. Bunday mashg'ulotlar innovatsion fikrlashning dastlabki asoslarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, STEAM yondashuvi tarbiyachidan zamonaviy metodik tayyorgarlikni, mashg'ulotlarni bolalarning yosh xususiyatlari va qiziqishlariga mos tashkil etishni talab qiladi. Tarbiyachi bolalarga tayyor javob beruvchi emas, balki ularni izlanishga, kuzatishga, tajriba qilishga va mustaqil xulosa chiqarishga yo'naltiruvchi tashkilotchi bo'lishi lozim.

Umuman olganda, maktabgacha ta'lim jarayonida STEAM mashg'ulotlarini tizimli tashkil etish bolalarning innovatsion fikrlashi, ijodiy qobiliyati, mantiqiy tafakkuri, kommunikativ ko'nikmalari va amaliy faoliyatga bo'lgan qiziqishini rivojlantiradi. Shu sababli STEAM ta'limini maktabgacha ta'lim tashkilotlarida keng joriy etish kelajakda mustaqil fikrlaydigan, ijodkor, tashabbuskor va yangilikka intiluvchi shaxsni tarbiyalashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonuni. - Toshkent, 2019.
2. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. - Toshkent: Maktabgacha ta'lim vazirligi, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari. - Toshkent, 2018.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2021.
5. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – Москва: Педагогика, 1991. – 480 с.
6. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – Москва: Просвещение, 1991. – 93 с.
7. Piaget J. The Psychology of the Child. - New York: Basic Books, 1969.
8. Dewey J. Experience and Education. - New York: Macmillan, 1938.
9. Montessori M. The Absorbent Mind. - New York: Holt, Rinehart and Winston, 1967.
10. Bruner J.S. The Process of Education. - Cambridge: Harvard University Press, 1960.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.